OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

LAUSUNTO

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja
Erityisasiantuntija Mariia Suominen

29.9.2026

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Oikeusministeriön asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 46 a §:n, työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 76 §:n muuttamisesta (HE 134/2026 vp)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia (44/2006), työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia (159/1978) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annettua lakia (703/2023). Muutettavaksi ehdotettu sääntely koskee lääkärin velvollisuutta ilmoittaa työsuojeluviranomaiselle ammattitaudista tai muusta työperäisestä sairaudesta.

Oikeusministeriö on antanut asiassa lausunnon (VN/29443/2025-OM-14) esityksen valmistelun aikana henkilötietojen käsittelystä ja tietojen luovuttamisesta sekä rikosoikeudellisesta näkökulmasta. Jatkovalmistelussa esitystä on täsmennetty ja täydennetty. Oikeusministeriön lausunnossa esitetyt huomiot on valtaosin otettu esityksen jatkovalmistelussa asianmukaisesti huomioon.

Jatkovalmistelussa esitystä on täydennetty työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 2 a §:ää koskevilla muutoksilla sekä uudella 2 c §:llä. Oikeusministeriö kiinnittää valiokunnan huomiota ehdotetun 2 c §:n tiedonluovutusta koskeviin säännöksiin ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa.

Henkilötietojen käsittely ja tietojen luovuttaminen

Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättävän uusi 2 c §. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että Työterveyslaitos voi osoittaa tietopyynnön terveydenhuollon palvelunantajien sijasta Kansaneläkelaitokselle. Kansaneläkelaitos voi käsitellä tietopyynnön terveydenhuollon palvelunantajien puolesta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetussa laissa (703/2023, asiakastietolaki) tarkoitettuihin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin tallennettujen tietojen osalta ja luovuttaa tiedonsaantioikeuden mukaiset tiedot Työterveyslaitokselle.

Perusteluista ilmenee, että valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin tallennettujen tietojen osalta terveydenhuollon palvelunantajat toimivat rekisterinpitäjinä ja Kansaneläkelaitos henkilötietojen käsittelijänä. Perusteluissa todetaan, että Kansaneläkelaitos henkilötietojen käsittelijänä voisi käsitellä tietopyynnön keskitetysti palvelunantajien puolesta

valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin, käytännössä asiakastietovarantoon, tallennettujen tietojen osalta. (s. 39, 67-68)

Rekisterinpitäjän vastuista säädetään EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa (EU) 2016/679, jonka mukaan rekisterinpitäjä määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivojen (07/2020, kohta 40) mukaan käsittelyn olennaisiin keinoihin kuuluvat muun muassa henkilötietojen vastaanottajaryhmät. Henkilötietojen käsittelijä puolestaan käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun.

Ehdotetussa sääntelyssä tietopyyntö osoitettaisiin suoraan Kansaneläkelaitokselle, joka myös luovuttaisi tiedonsaantioikeuden mukaiset tiedot Työterveyslaitokselle. Hallituksen esityksestä jää kuitenkin epäselväksi, miten palvelunantajien rekisterinpitäjän vastuu toteutuu tiedonluovutustilanteessa, jossa tietopyyntö osoitetaan suoraan henkilötietojen käsittelijälle, joka myös luovuttaa tiedot tiedonluovutusoikeuden nojalla.

Tietosuojalainsäädännössä henkilötietojen käsittelijä toimii rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti ja sen alaisuudessa. Vastuu henkilötietojen käsittelystä on kuitenkin rekisterinpitäjällä. Esityksessä henkilötietojen käsittelijälle esitettävän tietojen luovuttamista koskevan lakisääteisen tehtävän suorittaminen vaikuttaisi edellyttävän sellaisten henkilötietojen käsittelyä koskevaa päätöksentekoa, jonka tulisi kuulua laissa määriteltyjen rekisterinpitäjien vastuulle. Tältä osin oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tietosuoja-asetus mahdollistaa rekisterinpitäjän tai tämän nimittämistä koskevien erityisten kriteerien vahvistamisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Asetus ei kuitenkaan sisällä sellaista rekisterinpitäjän vastuuta koskevaa liikkumavaraa, jonka nojalla rekisterinpitäjän vastuuta voisi siirtää jollekin toiselle toimijalle kansallisella lainsäädännöllä. Näin ollen valiokunnan olisi syytä varmistua esitettävän tiedonluovutussääntelyn yhteensopivuudesta voimassa olevan Kansaneläkelaitoksen ja terveydenhuollon palveluntarjoajan tietosuojaoikeudellisia rooleja koskevan sääntelyn kanssa.

Mikäli Kansaneläkelaitokselle voimassa olevassa sääntelyssä säädetyt kyseisten tietojen käsittelyyn liittyvät tehtävät kattavat esimerkiksi tiedonluovutuksissa avustamisen tai tietojen välittämisen, ei tietojen luovuttamiseen liittyvistä (henkilötietojen käsittelijänä suoritettavista) tehtävistä Kansaneläkelaitoksen osalta liene tarpeellista antaa lisäsääntelyä. Mikäli sääntelyn antaminen katsotaan tarpeelliseksi, tulisi varmistua siitä, että Kansaneläkelaitokselle esitettävät tehtävät ovat sellaisia, joita se voi suorittaa voimassa olevan sääntelyn mukaisesti henkilötietojen käsittelijänä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että esitettävä sääntely koskisi arkaluonteisten tietojen käsittelyä, joiden käsittelyyn liittyvien riskien vuoksi olisi korostuneen tärkeää, ettei tietojen luovuttamiseen liittyvästä rekisterinpitäjän vastuusta jäisi epäselvyyttä.